

THOMAS MANN BESZÉL...

„A világ képe csak akkor változhat meg, ha már az ember lelke megváltozott“

Felőrāja, hogy megérkezett Budapestre. Egész éjszaka utazott. Gyorsan megreggeli- zett és most „rendelkezésére áll” az újság- írónak. Ezt a keserű és ünt pirulát min- den városban le kell nyelnie. Nagy önura- lommal nyomja el fáradtságát és nyugodtan, kedvesen felel minden kérdésre, még a leg- kényesebbekre is, amelyek Németországgal való viszonyára vonatkoznak.

Eleinte csak profilból látom az arcát. Ami- kor szembefordul: meglep, hogy mennyire más karaktert mutat így. Oldalról nézve — ha nem tudnám, kicsoda — miniszteri taná- csosnak vélném. Majdnem mindig profilban fotografálják és rajzolják — kétségtelen, hogy így fiatalabbnak hat, de mennyivel ér- dekesebb, beszédesebb az arca szemközt nézve! A lelki élmények erős átélése, a gon- dolatok folytonos termelése barázdákat szántott rajta és elmélyítette tekintetét. Nyugtalan, pillanatonként változó kifejezésű ez az arc. Egyszer a száj-környékre rögzült fájdalom, keserű vonások dominálnak, vil- lánási idő múlva meleg derű sugározza be az egész arcot, amely a következő pilla- natban a gondolkodás mechanizmusának színjátékát tükrözi láthatóan. Most már ér- tem, miért rajzolják és fotografálják profil- ból: lehetetlen a változásoknak ezt a dús skáláját visszaadni.

Elegéns alakja elnyúlik a karosszékekben. Keveset mozog, alig változtatja helyzetét. De jellegzetes, mindig egyforma kis mozdulattal kíséri szavait, magvarázó, aláhúzó gesztus- ként: őt, szorosan összezárt ujjával kis kú- pot formál és csuklóból lendíti a kezét.

... több befejezett biblikus trükkje és a humanizmusért folytatott szellemi harcára gondolva, azt kérdezem tőle elő- szőr, hogy van-e belső összefüggés a két tényező között? Azért választotta-e a bib- liai témát, mert úgy találja, hogy a humá- num élesebben kirajzolódik a biblikus em- berben?

— Nem mondhatjuk, hogy a primitív emberben erősebben érvényesülne a humá- num — feleli —; ami témaválasztásomnál itt vezetett, az az volt, hogy érdekelt az ember fejlődésének kezdeti stádiuma. Meg akartam figyelni helyzetét az akkori társa- dalomban, lelki formálódását és vallási ideáinak kialakulását. Szóval a „titkot” kutattam végeredményben itt is, mert hiszen minden ember titok. „Ember”: ez mindig titkot jelent, aminek megfejtése a legizgalmasabb probléma. Rejtélyes lény az ember, mert egyik lábbal a természetben, a másikkal a szellem világában él.

— A biblikus regénysorozatot egyébként folytatni fogom. Megírom a negyedik köte- tet is, amelyben József további karrierjét mondom el. A folytatásra az készlet, hogy a harmadik kötetnek olyan — számomra is szinte meglepő — nagy sikere volt.

— Az ön által hirdett „harcos huma- nizmusnak” valamilyen megvalósulási for- máját tapasztalja már a világban? — kér- dezem.

— A humanizmus ügye e percben látszó- lag rosszul áll. De meggyőződésem, hogy éppen az elnyomatás fogja kiváltani az erősebb lendületű akciót, mert hiszen a szabadság értéke annál inkább nő, minél kevésbé szabadok az emberek. Amikor megvan a szabadság, nem sokra becsülik, de ha nincs: ellenállhatatlan vágy ébred utána. Tehát minél súlyosabb nyomás ne- hezedik egy népre, annál jobban erősödik benne a szabadság utáni vágy. Így azután a diktatúrák mindig éppen ellenkező hatást váltanak ki.

— Van valamilyen praktikus elgondolása a „harcos humanizmus” akcióbálatetésére vonatkozóan?

— Nem olyan egyszerű dolog ez — vá-

laszolja elgondolkozva —, itt elsősorban az ember belső ügyéről van szó. A külső kö- rülményeket lelkiek készítik elő. Most ennek a lelki változásnak, átalakulásnak kell bekövetkeznie. Ezen keresztül érik meg aztán a cselekedet. A világ képe csak akkor változhat meg, ha már az ember lelke megváltozott.

— Hogyan látja az európai szellemiség jövő sorsának kialakulását? — kérdezem.

— Komplikált probléma ez — válaszolja tünődve —, mert európai szellemiség alatt európai kultúrát értünk, úgy-e, már pedig ez ketté oszlik: van egy kultúr-összesség (europäische Gesamtkultur), mint egység és vannak külön az egyes, egymástól kü- lönböző nemzeti kultúrák.

— Ön nem vagyok nacionalista, de úgy érzem, csak az egyes nemzeti kultúrákon keresztül, ezek összefogásával, valósulhat meg az ideális európai kultúra. Mert nem lehet valaki csak európai. Minden ember elsősorban a nemzetéhez tartozik, de azután fel kell emelkednie egy európai síkra. Ez a fejlődés természetes útja és az európaiság a fejlődés magasabbrendű foka.

— Hogy magamat hozzam fel példának, én a könyveimet sajátos német jelenségnek tartom és imé mégis visszhangra találtak minden európai, sőt amerikai nemzetnél is, éppen azért, mert egyben világjelenségek is: a nemzeti jellegben gyökerezve, túlnőnek azon és elérik az egyetemes kultúr-síkot. Az író jó képviselője lehet a maga nem- zeti kultúrájának, ha nem is hártja el ma- kisajátítani egy bizonyos érdekkör szá-

gától a világ általános érdekű problémáit, ha át is veszi az idegen értékeket. Aki így érez, így gondolkodik és így cselekszik, azt nem lehet karaktertelen internacionalizmus- sal vádolni.

Felteszem a sokat vitatott kérdést: szabad-e ma az írónak l'art pour l'art írni, minden tendencia nélkül?

— Ma már tulajdonképpen nem is lehet l'art pour l'art írni — hangzik a válasz —, mert a művészet, az irodalom és a tudomá- ny szférája nem választható el az álta- lános emberi problémáktól. A fogalmak értéke megváltozott és sok fogalmat egész tévesen használnak.

— Itt van például a „totalitás” fogalma, a mai politikai élet kedvence kifejezése. Ez fából vaskarika, mert a totalitás az egészre, az összességre vonatkozik, nem lehet tehát

Influenza

ismét a spanyol rém képé- ben kezd felünni. A véde-kezés legbiztosabb módja a szervezet erejének fenn- tartása, ellentállóképessé- gének fokozása.

Ovomaltine a táperőnek és vitaminoknak az a kon- centrációja, amelyet a szer- vezet teljes mértékben ja- vára fordít. A baktériumok elleni küzdelemben Ovo- maltine fokozza a szerve- zet erejét.

Influenzából lábadozó be- teg erejét, munkaképességét gyorsan visszanyeri és tel- jesen talpraáll, ha a reggeli és uzsonnatejhez 2-3 ká- véskanál Ovomaltinet tesz.

soron ugyanis szerepelt még József Attila, a jőnévű fiatal költő is, aki fel akarta olvasni érte az alkalomra Thomas Mannhoz írt ódá- ját. A rendőrség ennek a versnek a felolva- sását betiltotta, azzal az indokolással, hogy politikamentes előadáson nem engedélyezhető olyan vers felolvasását, amelynek politikai tartalma van.

Az esettel kapcsolatban Thomas Mann a következő nyilatkozatot tette a Magyar Hir- lap munkatársa előtt:

— Mint vendégnek, nincs jogom kritizálni a hatóságok intézkedését. Egyébként háls- vagyok a költőnek, aki verssel tisztelt meg. A verset lefordították nekem és így annak szépségeit én is élvezhettem. Úgy tudom, hogy József Attila közzéteszi a verset és nagyon örülök, hogy ilyenformán a nyilvánosság mégis tudomást szerez róla.

Bezárták a vilnai egyetemet

Varsóból jelentik: A vilnai egyetem rektorának az egyetem rendje biztosítására irá- nyuló kísérlete meddő maradt. A rektor és a prorektor benyújtotta lemondását. A kul- tuszminiszter erre való tekintettel elrendelte, hogy a vilnai egyetemet, ahol az előadások már amúgy is szűnneteltek, forma szerint is zárják be.

Rerrich Béla kapta a Kisfaludy Társaság Greguss-érmét

A Kisfaludy Társaság szerdán tartotta rendes havi ülését a Tudományos Akadémiá- ban. Voinovich Géza elnöki megnyitója után a társaság új tagja, Nadányi Zoltán székfog- laló-előadásában Móra Ferencről emlékezett meg, költői színekkel ecsetelve a nagy író irodalmi pályafutását. Utána Lyka Károly olvasta fel a bírálóbizottság jelentését a Greguss-érem odaítéléséről. A társaság az idén néhai Rerrich Bélát, a szegedi temp- lom és templomter megépítőjét jutalmazta az éremmel. Lőrinczy György és Radó Antal felolvasásai után a társaság zárt ülésen tárgyalta meg a három költői tagsági helyre beérkezett ajánlásokat. Négy nevet ajánlot- tak, Kállay Miklóst, Nyíró Józsefet, Szabó Lőrincet és Vietorisz Józsefet. A társaság február 2-i ülésén közülük választja ki az új tagokat.

Harminc halottja van a finn hajó katasztrófájának

Londonból jelentik: A Kohanna Thorsten finn motorhajó hajótörése alkalmával vég- leges megállapítás szerint 30 ember vesz- tette életét. A tenger idáig hat holttestet ve- tett partra.

Thomas Mann előadása

Szerda este nagyszámú és díszes közönség jelenlétében tartotta meg Thomas Mann előadását a Magyar Színházban. Az illusztris vendég felolvasását Ignotus Pál vezette be, meleg szavakkal rajzolva meg Thomas Mann írói és emberi portréját. Utána a ki-

váló író felolvasta Lotte in Weimar című novelláját, amelyet a közönség feszült ér- deklődéssel hallgatott végig és szünni nem akaró tapsokkal nyilvánította tetszését.

A neves író budapesti vendégszereplésének egyébként volt egy mellékhatása is. A mű-

Rónay Mária